

ΠΛΗ20

ΕΝΟΤΗΤΑ 0: ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

Μάθημα 0.4:
Αναδρομικοί και Επαναληπτικοί Αλγόριθμοι

Δημήτρης Ψούνης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Σκοπός του Μαθήματος

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμοι

1. Ορισμός Αλγορίθμου
2. Χαρακτηριστικά Αλγορίθμων
3. Ψευδογλώσσα

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

1. Ορισμός Αναδρομικού Αλγορίθμου
2. Παράδειγμα: Η ακολουθία Fibonacci
3. Παράδειγμα: Υπολογισμός Παραγοντικού

Γ. Ασκήσεις

A. Σκοπός του Μαθήματος

Επίπεδο A

- (-)

Επίπεδο B

- Στοιχειώδης κατανόηση ανάγνωσης ενός προγράμματος σε ψευδογλώσσα.

Επίπεδο Γ

- Γνώση του τρόπου εκτέλεσης μίας αναδρομικής διαδικασίας.

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

1. Ορισμός Αλγορίθμου

- Αλγόριθμος είναι ένας επιλύτης ενός προβλήματος. Είναι μία πεπερασμένη ακολουθία σαφώς καθορισμένων βημάτων που παίρνει ως είσοδο ένα στιγμιότυπο του προβλήματος και παράγει την λύση του στιγμιότυπου
- Ένα πρόβλημα μπορεί να λύνεται από διαφορετικούς αλγόριθμους. Για παράδειγμα:
  - Το πρόβλημα της εύρεσης ενός στοιχείου σε έναν πίνακα, λύνεται με την σειριακή αναζήτηση, αλλά και την δυαδική αναζήτηση.
  - Το πρόβλημα της ταξινόμησης μιας ακολουθίας αριθμών, λύνεται με τον αλγόριθμο φουσαλίδας, τον αλγόριθμο γρήγορης ταξινόμησης κ.α.
  - Το πρόβλημα της εύρεσης του Μ.Κ.Δ. ενός αριθμού λύνεται π.χ. με τον αλγόριθμο του Ευκλείδη.

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

1. Ορισμός Αλγορίθμου

- Παράδειγμα: Ο ακόλουθος αλγόριθμος υπολογίζει τον μέγιστο μιας ακολουθίας αριθμών

Αλγόριθμος Εύρεσης Μεγίστου Ακολουθίας

Είσοδος: Ακολουθία Αριθμών $A = a_1, a_2, \dots, a_n$

Έξοδος: Ο μέγιστος αριθμός της ακολουθίας A

```

procedure maximum (A)
  m = a1
  for i = 2 to n do
    if (ai > m) then
      m = ai
    end if
  end for
  return m
end maximum

```

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

1. Ορισμός Αλγορίθμου

Οι έννοιες πρόβλημα, αλγόριθμος και στιγμιότυπο στο παράδειγμα που κατασκευάσαμε

- **Το πρόβλημα**: Να βρεθεί το μέγιστο μιας ακολουθίας αριθμών
- **Ο αλγόριθμος**: Διέτρεξε την ακολουθία διατηρώντας στην μνήμη τον τρέχων μέγιστο αριθμό.
  - Η διατύπωση του αλγορίθμου γίνεται στην **ψευδογλώσσα**
- **Το στιγμιότυπο**. Π.χ.
  - [1,2,8,4,3,0]
  - [6,3,10,4,2,8,11]
  - [-12,44,1002,9499,994]

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

2. Χαρακτηριστικά Αλγορίθμου

Κατά D.Knuth (The Art of Computer Programming) ένας αλγόριθμος πρέπει να χαρακτηρίζεται από τα εξής:

- **Ακρίβεια**: Τα βήματα πρέπει να είναι σαφή.
- **Μοναδικότητα**: Τα ενδιάμεσα αποτελέσματα είναι μοναδικά για κάθε είσοδο (δεν μπορεί να προκύψουν διαφορετικά ενδιάμεσα αποτελέσματα για την ίδια είσοδο)
- **Αριθμός Βημάτων**: Πρέπει να είναι πεπερασμένα. Δηλαδή πρέπει ο αλγόριθμος κάποια στιγμή να τελειώνει, μετά από πεπερασμένο αριθμό βημάτων.
- **Γενικότητα**: Ο αλγόριθμος πρέπει να λειτουργεί για όλες τις εισόδους ενός συγκεκριμένου τύπου.
- **Είσοδος-Έξοδος**: Ο αλγόριθμος πρέπει να παίρνει κάποια είσοδο και να παράγει μία μοναδική έξοδο για κάθε είσοδο.

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

3. Ψευδογλώσσα

Ένας αλγόριθμος θα διατυπώνεται στην ψευδογλώσσα:

- Η ψευδογλώσσα παρέχει όλες τις προγραμματιστικές ευκολίες που παρέχει μία συναρτησιακή γλώσσα προγραμματισμού (όπως π.χ. η C ή η Pascal αλλά σε ένα υψηλότερο επίπεδο αφαίρεσης)
- Δηλαδή δεν μας ενδιαφέρουν οι τεχνικές λεπτομέρειες της υλοποίησης σε κάποια πραγματική γλώσσα προγραμματισμού, αλλά η ουσία των εντολών
- Δεν γινόμαστε δηλαδή «αφόρητα» τυπικοί όσον αφορά τη λεπτομέρεια της υλοποίησης.

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

3. Ψευδογλώσσα

Τα δομικά στοιχεία που θα συναντήσουμε στην ψευδογλώσσα είναι τα ακόλουθα:

- **Ορισμός διαδικασίας:**

```
procedure Ονομα-Διαδικασίας (ορίσματα)
...
  Εντολές
...
end όνομα-διαδικασίας
```

- **Δομή Συνθήκης**

```
if (συνθήκη) then
...
  Εντολές
...
end if
```

ή

```
if (συνθήκη) then
...Εντολές...
else
...Εντολές...
end if
```

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

3. Ψευδογλώσσα

- **Δομές Επανάληψης**

- **Επανάληψη while...end while**

```
while (συνθήκη) then
...Εντολές...
end while
```

- **Επανάληψη repeat...until**

```
repeat
...Εντολές...
until (συνθήκη)
```

- **Επανάληψη for..end for**

```
for μεταβλητή=αρχ.τιμή to τελ.τιμή do
...Εντολές...
end for
```

B. Θεωρία

1. Αλγόριθμος

3. Ψευδογλώσσα

- Στα παραπάνω

- **Εντολές είναι:**

- Απλές εντολές π.χ. Εντολή Ανάθεσης: Θέσε $x=5$
    - Σύνθετες Εντολές π.χ.
      - Θέσε $x=0$ αριθμός των γειτόνων της κορυφής v
      - Θέσε $x_1, x_2 =$ οι ρίζες μιας δευτεροβάθμια εξίσωσης.

- **Συνθήκες είναι**

- Απλές Συνθήκες π.χ. ($x > 1$)
    - Σύνθετες Συνθήκες π.χ. ($x == 1$ και το z είναι άρτιος αριθμός)

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

1. Ορισμός Αναδρομικού Αλγορίθμου

- Οι περισσότεροι αλγόριθμοι, χρησιμοποιούν σαν δομικά στοιχεία τους την επανάληψη και την συνθήκη:
  - Χαρακτηρίζονται ως επαναληπτικοί ή διαδικαστικοί αλγόριθμοι
- Αντίθετα αν μια διαδικασία κατά τη διάρκεια εκτέλεσής της καλεί τον εαυτό της, τότε λέγεται **αναδρομική διαδικασία**.
  - Ένας αλγόριθμος που υλοποιείται από μία αναδρομική διαδικασία, θα λέγεται **αναδρομικός αλγόριθμος**.

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

2. Παράδειγμα: Η ακολουθία Fibonacci

- **ΠΡΟΒΛΗΜΑ:** Δίνεται ένας φυσικός αριθμός n . Να υπολογιστεί ο n -ός αριθμός Fibonacci.
- **Υπενθύμιση:** Οι δύο πρώτοι αριθμοί Fibonacci είναι 1 και κάθε επόμενος αριθμός Fibonacci, ορίζεται ως το άθροισμα των δύο προηγούμενων αριθμών Fibonacci:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	...
1	1	2	3	5	8	13	21	34	55	89	144	233	377	...

- Και τυπικά η ακολουθία ορίζεται μέσω της αναδρομικής σχέσης:

$$f_n = \begin{cases} 1, & n=1 \text{ ή } n=2 \\ f_{n-1} + f_{n-2}, & n > 2 \end{cases}$$

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

2. Παράδειγμα: Η ακολουθία Fibonacci

- Ένας αναδρομικός αλγόριθμος που υλοποιεί την παραπάνω διαδικασία είναι ο εξής:

Αλγόριθμος Εύρεσης n -οστού αριθμού Fibonacci

Είσοδος: Φυσικός Αριθμός n

Έξοδος: Η τιμή του n -οστού αριθμού Fibonacci.

```

procedure FibRec(n)
  if n=1 or n=2 then
    return 1
  else
    a=FibRec(n-1)
    b=FibRec(n-2)
    c=a+b
    return c
  end if
end procedure

```

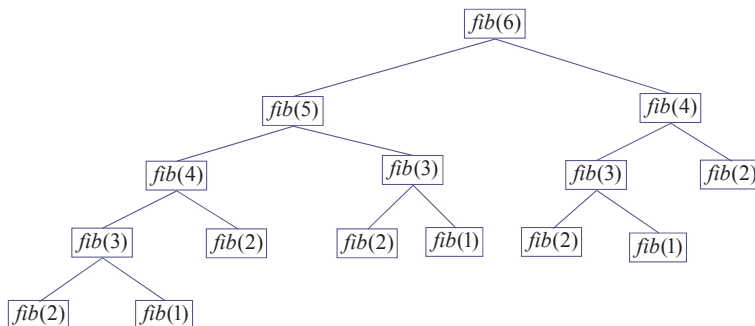
- Ο αλγόριθμος είναι αναδρομικός. Για τον υπολογισμό γίνεται κλήση της ίδιας διαδικασίας.

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

2. Παράδειγμα: Η ακολουθία Fibonacci

- Είναι πολύ αργός αλγόριθμος!!
- Λόγω του τρόπου εκτέλεσης της αναδρομικής διαδικασίας. Π.χ. για $n=6$:

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

2. Παράδειγμα: Η ακολουθία Fibonacci

- Παρατηρούμε ότι ο αναδρομικός αλγόριθμος είναι πολύ χρονοβόρος, διότι:
  - Γίνεται πολλές φορές υπολογισμός του ίδιου αριθμού
  - Π.χ. γίνεται δύο φορές κλήση της fibRec(4)
- Ο ακόλουθος αλγόριθμος υπολογίζει τον n -οστό αριθμό Fibonacci επαναληπτικά:

Αλγόριθμος Εύρεσης n -οστού αριθμού Fibonacci

Είσοδος: Φυσικός Αριθμός n

Έξοδος: Η τιμή του n -οστού αριθμού Fibonacci.

```

procedure FibSeq(n)
  A[1]=1
  A[2]=1
  for i=3 to n
    A[i]=A[i-1]+A[i-2]
  end for
  return A[n]
end procedure

```

- Είναι αποδοτικότερος! Κάθε τιμή υπολογίζεται μία φορά!

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

3. Παράδειγμα: Υπολογισμός Παραγοντικού

➤ **ΠΡΟΒΛΗΜΑ:** Δίνεται ένας φυσικός αριθμός n . Να υπολογιστεί το $n!$

➤ Υπενθύμιση: $n! = n \times (n-1) \times \dots \times 2 \times 1$

➤ Και τυπικά η ακολουθία ορίζεται μέσω της αναδρομικής σχέσης:

$$n! = \begin{cases} 1, & n=1 \\ n \cdot (n-1)!, & n>1 \end{cases}$$

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

3. Παράδειγμα: Υπολογισμός Παραγοντικού

➤ Ένας αναδρομικός αλγόριθμος που υλοποιεί την παραπάνω διαδικασία είναι ο εξής:

Αλγόριθμος Εύρεσης Παραγοντικού

Είσοδος: Φυσικός Αριθμός n

Έξοδος: Η τιμή του $n!$

```

procedure FactRec(n)
  if n=1 then
    return 1
  else
    a=FactRec(n-1)
    c=n*a
    return c
  end if
end procedure
  
```

➤ Ο αλγόριθμος είναι αναδρομικός. Για τον υπολογισμό γίνεται κλήση της ίδιας διαδικασίας.

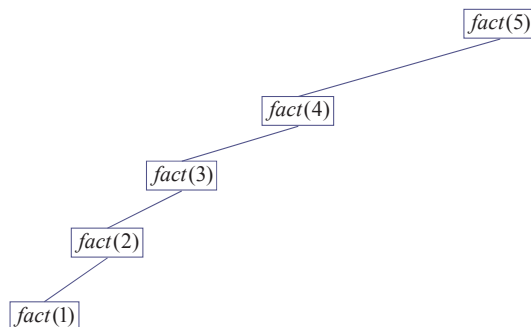
B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

3. Παράδειγμα: Υπολογισμός Παραγοντικού

➤ Είναι ικανοποιητικός αλγόριθμος:

➤ Λόγω του τρόπου εκτέλεσης της αναδρομικής διαδικασίας, όπου εδώ κάθε κλήση γίνεται 1 φορά:

B. Θεωρία

2. Αναδρομικοί Αλγόριθμοι

3. Παράδειγμα: Υπολογισμός Παραγοντικού

➤ Γενικά ένας αλγόριθμος που υλοποιείται από μία αναδρομική διαδικασία, μπορεί να υλοποιηθεί και από επαναληπτικό αλγόριθμο.

➤ Η κατασκευή αναδρομικών αλγορίθμων απαιτεί εμπειρία (βλέπε ΠΛΗ30)

➤ Ας ρίξουμε μια ματιά και σε μια υλοποίηση με επαναληπτικό αλγόριθμο της παραπάνω διαδικασίας:

Αλγόριθμος Εύρεσης n-οστού αριθμού Fibonacci

Είσοδος: Φυσικός Αριθμός n

Έξοδος: Η τιμή του n-οστού αριθμού Fibonacci.

```

procedure FactSeq(n)
  A[1]=1
  for i=2 to n
    A[i]=i*A[i-1]
  end for
  return A[n]
end procedure
  
```

Γ. Ασκήσεις

Εφαρμογή 1

Δίνεται ο παρακάτω αναδρομικός αλγόριθμος:

```

procedure rec(A, left, right)
  if left = right then
    return (A[left]);
  x := rec(A, left+1, right);
  if A[left] ≤ x then
    result := A[left];
  else result := x;
  return (result);
end procedure

```

Η διαδικασία $\text{rec}(A, \text{left}, \text{right})$ δέχεται ως παραμέτρους τον πίνακα ακεραίων A και τους φυσικούς αριθμούς left και right . Υποθέτουμε ότι ισχύει πάντοτε ότι $\text{left} \leq \text{right}$. Αν ο πίνακας A έχει n στοιχεία, η αρχική κλήση είναι $\text{rec}(A, 1, n)$. Ο συμβολισμός $A[\text{left}]$ δηλώνει το στοιχείο του πίνακα A στη θέση left .

Έστω ότι $A = [6, 1, 3, 2, 7, 3, 5, 12, 2, 8]$.

Να εκτελεστούν όλα τα βήματα της κλήσης $\text{rec}(A, 1, 10)$ με είσοδο τον πίνακα A και να βρεθεί τι κάνει η διαδικασία rec .

Γ. Ασκήσεις

Εφαρμογή 2

Δίνεται ο παρακάτω αναδρομικός αλγόριθμος:

```

procedure fun(A, left, right, k)
  if left ≥ right then
    if k = A[left] then return (1);
    else return (0);
  mid := [(left + right) / 2];
  x := fun(A, left, mid, k);
  y := fun(A, mid+1, right, k);
  return (x + y);

```

Η διαδικασία $\text{fun}(A, \text{left}, \text{right}, k)$ δέχεται σαν είσοδο τον πίνακα ακεραίων A και τις ακέραιες μεταβλητές left , right και k , και επιστρέφει σαν έξοδο έναν ακέραιο αριθμό. Αν ο πίνακας A έχει n στοιχεία, η αρχική κλήση είναι $\text{fun}(A, 1, n, k)$. Ο συμβολισμός $A[\text{left}]$ δηλώνει το στοιχείο του πίνακα A στη θέση left . Η παράσταση $[(\text{left} + \text{right}) / 2]$ δηλώνει το **κάτω ακέραιο** μέρος της διαίρεσης, π.χ. $[(1+8) / 2] = 4$.

Ποια λειτουργία επιτελεί η διαδικασία $\text{fun}(A, 1, n, k)$ (δηλαδή, ποια είναι η ιδιότητα της τιμής που επιστρέφει η fun σε σχέση με τα στοιχεία του πίνακα A και τον αριθμό k); Επαληθεύστε το με την εκτέλεση: $\text{fun}([1\ 2\ 8\ 4\ 3\ 2\ 8\ 4\ 2\ 3], 1, 10, 2)$